

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Накази голови облдержадміністрації. Запорізька обласна державна адміністрація: вебсайт. 18.06.2022. URL: <https://www.zoda.gov.ua/article/2604/nakazi-golovi-oblderzhadministratsiji.html>

2. Бондаренко-Берегович В.В., Берегович В.В. Функціонування правоохоронних органів задля забезпечення публічної безпеки в умовах військової агресії. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 1 лип. 2022 р.). Кропивницький : Донецький державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 45–47. URL : http://lsej.org.ua/7_2022/140.pdf

3. Розпорядження голови облдержадміністрації. Харківська обласна військова адміністрація: вебсайт. 30.05.2022. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporyadzhennya/3355/3400>

УМРИХІНА Ірина – доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Забезпечення прав і свобод людини та громадянина набуває особливої ваги в сучасних умовах, оскільки рівень гарантування цих прав є ключовим показником демократичності держави та розвитку суспільства. Людина має визнаватися найвищою соціальною цінністю, а держава зобов'язана встановлювати, захищати та забезпечувати реалізацію її прав і свобод на практиці. Сьогодні перед сучасними державами стоїть завдання формування нового світового порядку, що гарантуватиме безпеку всіх народів і підтримуватиметься міжнародною спільнотою [1].

Права людини – поняття, що використовують як для позначення конкретного переліку законодавчих положень або міжнародних стандартів, так і для визначення статусу конкретного індивіда в суспільстві. Серед пропонованих дефініцій прав людини найчастіше зустрічаємо такі: певні можливості людини, які необхідні для задоволення основних потреб її існування та розвитку в конкретних історичних умовах, об'єктивно зумовлених досягнутим рівнем розвитку суспільства, вони повинні бути загальними та рівними для всіх людей; визнані світовою спільнотою блага й умови життя, яких може домагатися особа від держави й суспільства, де вона проживає, та забезпечення яких реальне (невіртуальне) в умовах досягнутого людством прогресу; морально обґрунтовані вимоги свободи та автономії (самостійності), які повинні належати кожній людині; будь-які вимоги людини,

адресовані державі; необхідні для життя блага; загальна й рівна для всіх міра свободи (можливої поведінки), необхідна для задоволення потреб існування, розвитку й самореалізації кожної людини; комплекс природних та непорушних свобод і юридичних можливостей, зумовлених фактом існування людини тощо.

Питання прав і свобод людини та громадянина сьогодні займає ключове місце у внутрішній і зовнішній політиці держав усього світу. Забезпечення ефективного захисту цих прав і свобод є одним із пріоритетних завдань держави та важливим напрямом удосконалення її правової системи [2].

Щодо поняття забезпечення прав і свобод людини, то існують різні підходи до його визначення, які можна згрупувати у дві основні категорії. Перша точка зору трактує забезпечення як етап реалізації прав людини, що виконує допоміжну функцію стосовно їх впровадження. Однак цей підхід не здобув широкого визнання в наукових колах.

Друга точка зору розглядає забезпечення прав і свобод у більш широкому значенні, як систему їх гарантування. Згідно з цим підходом, забезпечення прав і свобод охоплює комплекс загальних (політичних, економічних, духовних тощо) і спеціально юридичних засобів та механізмів, які створюють умови для реалізації прав людини, а також забезпечують їх всебічну охорону та захист від порушень [3].

Введення воєнного стану в Україні призводить до значного ускладнення реалізації державою гарантій прав громадян. Необхідність часткового обмеження прав і свобод, хоча й викликана об'єктивними причинами, передбачає тимчасове звуження їх змісту та обсягу. Конституція України, закріпивши стандарти правової держави, встановлює чіткі рамки для таких обмежень: вони мають бути мінімальними за обсягом та тривалістю. Крім того, існують права, які є недоторканими навіть в умовах воєнного стану, а рішення про його введення приймається вищим законодавчим органом – парламентом [4].

Водночас у ч. 2 ст. 64 Конституції України вказано вичерпний перелік прав і свобод людини та громадянина, які не можуть бути обмежені навіть в період дії воєнного стану. До таких прав і свобод належать: рівність конституційних прав і свобод та рівність перед законом (стаття 24); заборона позбавлення громадянства і права змінити громадянство (стаття 25); невід'ємне право на життя (стаття 27); право на повагу до його гідності (стаття 28); право на свободу та особисту недоторканність (стаття 29); право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів (стаття 40); право на житло (стаття 47); рівні права і обов'язки подружжя у шлюбі та сім'ї; рівні права дітей (статті 51, 52); право на судовий захист (стаття 55); право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень (стаття 56); право знати свої права і обов'язки (стаття 57); незворотність

дії в часі законів та інших нормативно-правових актів (стаття 58); право на професійну правничу допомогу (стаття 59); право не виконувати явно злочинні розпорядження чи накази (стаття 60); право не бути двічі притягненим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення (стаття 61); презумпція невинуватості (стаття 62); право не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначено законом [5]. Протяжна війна, розв'язана росією проти України, створює безпрецедентні виклики для забезпечення державою повноцінного захисту прав людини, особливо на окупованих територіях та в зонах бойових дій. Введення воєнного стану посилює цю проблему, вимагаючи від держави значних зусиль для удосконалення механізмів захисту прав громадян. При цьому, держава повинна неухильно дотримуватися принципу верховенства права та забезпечувати баланс між необхідністю обмеження певних прав і свободами та захистом фундаментальних прав людини [6].

Отже, забезпечення прав і свобод людини – це комплексна система заходів, що охоплює як загальні (політичні, економічні, духовні), так і спеціально юридичні аспекти. Мета цієї системи – створення умов для реалізації прав людини та їх захист від порушень. Війна в Україні поставила перед державою нові виклики у цій сфері. Хоча безпека та територіальна цілісність є пріоритетами, держава повинна постійно працювати над удосконаленням механізмів захисту прав громадян, навіть в умовах воєнного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лазарева М. Д. Стан забезпечення прав людини в Україні на сучасному етапі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. С. 51–53. URL: http://lsei.org.ua/1_2020/13.pdf.
2. Разметаєва Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: до постановки питання. *Юридичний вісник*. 2006. № 1. С. 110–113.
3. Основи конституціоналізму: історія, теорія, практика : навч. посіб. / В. Б. Ковальчук, І. Д. Софінська, Я. С. Богів, Н. В. Ортинська, С. М. Білостоцький, О. І. Ромців, Р.С. Мартинюк : заг. ред. В. Б. Ковальчука. Львів : Каменяр. 2022. 389 с.
4. Опольська Н. М., Бабой А. М., Бабой В. С. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. Вінниця : Твори. 2021. 408 с.
5. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини : навч. посіб. Київ : ФОРМ Голембовська О. О. 2018. 364 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусел. Київ : Перун, 2003. 1440 с.